ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΑΤΡΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΠΜΣ «Εφαρμοσμένη Οικονομική και Ανάλυση Δεδομένων»

Έκθεση Επαγγελματικών Διαδρομών και Θέσης των Αποφοίτων στην Αγορά Εργασίας

Σεπτέμβριος 2026

1. Σκοπός και αντικείμενο της έκθεσης

Η παρούσα έκθεση αποσκοπεί στην αποτύπωση του επαγγελματικού προσανατολισμού, των διαδρομών σταδιοδρομίας, της θέσης στην αγορά εργασίας και της περαιτέρω ακαδημαϊκής πορείας των αποφοίτων του ΠΜΣ «Εφαρμοσμένη Οικονομική και Ανάλυση Δεδομένων» του Τμήματος Οικονομικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Πατρών.

Η ανάλυση βασίζεται σε δημόσια διαθέσιμες επαγγελματικές πληροφορίες (δημόσια επαγγελματικά προφίλ LinkedIn), οι οποίες κωδικοποιήθηκαν σε ενιαία βάση δεδομένων. Επειδή το πρόγραμμα είχε τους πρώτους αποφοίτους του το 2015, η έκθεση περιορίζεται σε καταγραφές που αφορούν το ΠΜΣ από το 2015 και μετά. Το τελικό αναλυτικό σύνολο περιλαμβάνει 122 μοναδικές καταγραφές προσώπων.

Στόχος δεν είναι μόνο η περιγραφική παρουσίαση της επαγγελματικής πορείας των αποφοίτων, αλλά και η εξαγωγή τεκμηριωμένων συμπερασμάτων για τη θέση του ΠΜΣ στην αγορά εργασίας, τη συνάφεια του γνωστικού του αντικειμένου με τις επαγγελματικές διεξόδους και τις δυνατότητες περαιτέρω ενίσχυσης της ακαδημαϊκής και επαγγελματικής φυσιογνωμίας του.

2. Δεδομένα και μεθοδολογική προσέγγιση

Η μονάδα ανάλυσης είναι το άτομο. Από τη βάση έχουν αφαιρεθεί οι διπλοεγγραφές, ενώ οι πληροφορίες για την εκπαίδευση, την επαγγελματική εμπειρία, τον τρέχοντα εργοδότη, την τοποθεσία εργασίας και τη βαθμίδα επαγγελματικής ευθύνης έχουν οργανωθεί σε ενιαίες κατηγορίες.

Ως τρέχουσα επαγγελματική θέση θεωρείται η θέση που εμφανίζεται ως ενεργή κατά τον χρόνο καταγραφής. Η απουσία ενεργής θέσης δεν ερμηνεύεται ως ανεργία, καθώς μπορεί να οφείλεται σε μη ενημερωμένη δημόσια καταχώριση, σε περίοδο σπουδών ή σε μη δημοσιοποίηση της σχετικής πληροφορίας.

Οι αναλογίες που ακολουθούν περιγράφουν τις διαθέσιμες καταγραφές και δεν αποτελούν επίσημους διοικητικούς δείκτες απασχόλησης. Ιδιαίτερη προσοχή απαιτείται στις συγκρίσεις μεταξύ παλαιότερων και νεότερων σειρών, καθώς στις νεότερες περιλαμβάνονται και άτομα που βρίσκονται ακόμη σε στάδιο ολοκλήρωσης των σπουδών τους ή έχουν αποφοιτήσει πολύ πρόσφατα.

3. Σύνοψη

Η συνολική εικόνα είναι θετική και παρουσιάζει σαφή επαγγελματική κατεύθυνση. Σε 97 από τις 122 καταγραφές, δηλαδή στο 79,5%, είναι ορατή τουλάχιστον μία τρέχουσα επαγγελματική θέση. Σε επίπεδο επιμέρους εργασιακών σχέσεων καταγράφονται 116 ενεργές θέσεις, καθώς ορισμένα άτομα έχουν περισσότερες από μία παράλληλες απασχολήσεις.

Για 86 από τις ενεργές εργασιακές σχέσεις είναι γνωστός ο τύπος απασχόλησης. Οι 76 είναι θέσεις πλήρους απασχόλησης, ποσοστό 88,4%. Η εικόνα αυτή υποδηλώνει ισχυρή παρουσία σε σταθερές μορφές εργασιακής ένταξης.

Ο βασικός επαγγελματικός πυρήνας του ΠΜΣ εντοπίζεται στα χρηματοοικονομικά, την τραπεζική, τη λογιστική και την ελεγκτική, στη συμβουλευτική και την τεχνολογία, στα συστήματα προγραμματισμού επιχειρησιακών πόρων, καθώς και στην ανάλυση δεδομένων και την ποσοτική ανάλυση. Στις κατευθύνσεις αυτές εντάσσονται 61 από τα 97 άτομα με ορατή τρέχουσα θέση, δηλαδή το 62,9%.

Παράλληλα, 34 από τα 97 άτομα με ορατή τρέχουσα θέση, ποσοστό 35,1%, βρίσκονται ήδη σε ανώτερες ή διευθυντικές βαθμίδες. Σε 37 από τα 117 άτομα με διαθέσιμο επαγγελματικό ιστορικό, ποσοστό 31,6%, διαπιστώνεται ορατή εξέλιξη εντός του ίδιου εργοδότη.

Η ακαδημαϊκή διάσταση του προγράμματος παραμένει επίσης σημαντική. Δεκατέσσερα άτομα, ποσοστό 11,5%, εμφανίζουν διδακτορική πορεία, ενώ 30 άτομα, ποσοστό 24,6%, έχουν προχωρήσει σε πρόσθετες μεταπτυχιακές σπουδές πέρα από το συγκεκριμένο ΠΜΣ.

Βασικός δείκτης	**Αριθμός**	**Παρονομαστής**	**Ποσοστό**
Μοναδικές καταγραφές από το 2015 και μετά	122	122	100,0%
Ορατή τρέχουσα επαγγελματική θέση	97	122	79,5%
Πλήρης απασχόληση, όπου είναι γνωστός ο τύπος απασχόλησης	76	86	88,4%
Κύριες συναφείς επαγγελματικές κατευθύνσεις	61	97	62,9%
Ανώτερη ή διευθυντική βαθμίδα	34	97	35,1%
Διδακτορική πορεία	14	122	11,5%
Πρόσθετες μεταπτυχιακές σπουδές	30	122	24,6%

4. Εκπαιδευτικό υπόβαθρο

Για 120 από τις 122 καταγραφές είναι δυνατό να προσδιοριστεί με επαρκή σαφήνεια το βασικό προπτυχιακό πεδίο σπουδών. Η σύνθεση του εκπαιδευτικού υποβάθρου δείχνει ότι το ΠΜΣ απευθύνεται κυρίως σε αποφοίτους οικονομικών και συγγενών επιστημονικών πεδίων, χωρίς να αποκλείει άτομα με ισχυρό ποσοτικό ή τεχνολογικό υπόβαθρο.

Προπτυχιακό πεδίο σπουδών	**Αριθμός**	**Ποσοστό**
Οικονομικά	81	67,5%
Διοίκηση, λογιστική και χρηματοοικονομική	25	20,8%
Μαθηματικά και στατιστική	9	7,5%
Πληροφορική και μηχανική	3	2,5%
Λοιπά πεδία	2	1,7%

Τα Οικονομικά αποτελούν το κυρίαρχο προπτυχιακό υπόβαθρο, με 81 από τις 120 περιπτώσεις για τις οποίες υπάρχει σχετική πληροφορία, δηλαδή 67,5%. Αν προστεθούν οι απόφοιτοι διοίκησης, λογιστικής και χρηματοοικονομικής, το συνολικό ποσοστό οικονομικών και συγγενών γνωστικών πεδίων ανέρχεται σε 88,3%.

Η παρουσία αποφοίτων μαθηματικών, στατιστικής, πληροφορικής και μηχανικής, αν και αριθμητικά μικρότερη, ενισχύει τον διεπιστημονικό χαρακτήρα του ΠΜΣ και τη σύνδεσή του με ποσοτικές και υπολογιστικές μεθόδους.

5. Θέση στην αγορά εργασίας

Η επαγγελματική ένταξη των καταγεγραμμένων αποφοίτων είναι ισχυρή. Σε 97 από τις 122 καταγραφές είναι ορατή τρέχουσα επαγγελματική θέση. Η πλειονότητα των κύριων εργοδοτών ανήκει στον ιδιωτικό τομέα, γεγονός που επιβεβαιώνει τον εφαρμοσμένο και επιχειρησιακό χαρακτήρα του προγράμματος.

Τύπος κύριου τρέχοντος εργοδότη	**Αριθμός**	**Ποσοστό**
Ιδιωτικός τομέας	78	80,4%
Δημόσιος τομέας και δημόσιες επιχειρήσεις	9	9,3%
Ακαδημαϊκός χώρος, έρευνα και εκπαίδευση	8	8,2%
Αυτοαπασχόληση και ελεύθερο επάγγελμα	2	2,1%

Ο ιδιωτικός τομέας συγκεντρώνει 78 από τις 97 καταγεγραμμένες κύριες τρέχουσες θέσεις, δηλαδή 80,4%. Ο δημόσιος τομέας και οι δημόσιες επιχειρήσεις συγκεντρώνουν 9,3%, ενώ ο ακαδημαϊκός και ερευνητικός χώρος μαζί με την εκπαίδευση αντιστοιχούν σε 8,2%. Η εικόνα υποδηλώνει ότι το ΠΜΣ ανταποκρίνεται πρωτίστως σε ανάγκες του ιδιωτικού τομέα, αλλά διατηρεί παράλληλα ουσιαστικές διεξόδους προς τον δημόσιο τομέα, την εκπαίδευση, την έρευνα και την αυτο-απασχόληση.

6. Επαγγελματικές κατευθύνσεις

Η κατανομή των επαγγελματικών θέσεων αναδεικνύει τρεις βασικούς άξονες: χρηματοοικονομικά και ελεγκτική, συμβουλευτική και τεχνολογικά συστήματα, καθώς και ανάλυση δεδομένων και ποσοτική ανάλυση.

Επαγγελματική κατεύθυνση	**Αριθμός**	**Ποσοστό**
Χρηματοοικονομικά, τραπεζική, λογιστική και ελεγκτική	33	34,0%
Συμβουλευτική, τεχνολογία και συστήματα επιχειρησιακού σχεδιασμού	16	16,5%
Ανάλυση δεδομένων και ποσοτική ανάλυση	12	12,4%
Διοίκηση, λειτουργίες και διοικητική υποστήριξη	14	14,4%
Έρευνα, ακαδημαϊκή δραστηριότητα και εκπαίδευση	10	10,3%
Εμπορική ανάπτυξη, πωλήσεις και εξυπηρέτηση πελατών	8	8,2%
Λοιπές κατευθύνσεις	4	4,1%

Η μεγαλύτερη μεμονωμένη κατηγορία είναι τα χρηματοοικονομικά, η τραπεζική, η λογιστική και η ελεγκτική, με 33 άτομα και ποσοστό 34,0%. Ακολουθούν η συμβουλευτική, η τεχνολογία και τα συστήματα επιχειρησιακού σχεδιασμού με 16 άτομα και ποσοστό 16,5%, καθώς και η ανάλυση δεδομένων και η ποσοτική ανάλυση με 12 άτομα και ποσοστό 12,4%.

Οι τρεις αυτές κατηγορίες συγκεντρώνουν συνολικά 61 από τα 97 άτομα με ορατή τρέχουσα θέση, δηλαδή το 62,9%. Το εύρημα αυτό αποτυπώνει με σαφήνεια τη θέση του ΠΜΣ στην αγορά εργασίας: η πλειονότητα των επαγγελματικών διαδρομών συνδέεται με οικονομική γνώση, χρηματοοικονομική πληροφόρηση, επιχειρησιακή ανάλυση, δεδομένα και τεχνολογικά συστήματα.

Ενδεικτικά, στις καταγεγραμμένες θέσεις περιλαμβάνονται χρηματοοικονομικοί αναλυτές, αναλυτές πιστωτικού κινδύνου, αναλυτές τραπεζικών εργασιών, βοηθοί και ανώτεροι ελεγκτές,

συνεργάτες εταιρικής χρηματοοικονομικής, ποσοτικοί αναλυτές, στατιστικοί σύμβουλοι, επιχειρηματικοί αναλυτές, σύμβουλοι συστημάτων επιχειρησιακού σχεδιασμού, αναλυτές δεδομένων, μηχανικοί λογισμικού, οικονομολόγοι-αναλυτές δεδομένων, προϊστάμενοι λογιστηρίου και βοηθοί διευθυντών.

7. Εργοδότες και κλάδοι οικονομικής δραστηριότητας

Η κατανομή κατά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας επιβεβαιώνει ότι οι απόφοιτοι του ΠΜΣ δεν περιορίζονται σε μία μόνο αγορά. Αντίθετα, αξιοποιούν τις γνώσεις και τις δεξιότητές τους σε ευρύ φάσμα οργανισμών και επιχειρηματικών δραστηριοτήτων.

Κλάδος ή τύπος δραστηριότητας εργοδότη	**Αριθμός**	**Ποσοστό**
Λοιπές υπηρεσίες	26	26,8%
Επαγγελματικές υπηρεσίες και συμβουλευτική	24	24,7%
Λιανεμπόριο, εμπορική προώθηση και μέσα ενημέρωσης	10	10,3%
Εκπαίδευση και έρευνα	10	10,3%
Τραπεζικές και χρηματοοικονομικές υπηρεσίες	10	10,3%
Βιομηχανία, εμπόριο και εφοδιαστική αλυσίδα	7	7,2%
Δημόσιος τομέας και οργανισμοί κοινής ωφέλειας	6	6,2%
Τεχνολογία, λογισμικό και δεδομένα	4	4,1%

Ιδιαίτερα ισχυρή είναι η παρουσία στις επαγγελματικές υπηρεσίες και τη συμβουλευτική, στις τραπεζικές και χρηματοοικονομικές υπηρεσίες, στην εκπαίδευση και την έρευνα, καθώς και σε επιχειρήσεις τεχνολογίας, λογισμικού, βιομηχανίας, εμπορίου και ενέργειας.

Μεταξύ των εργοδοτών που εμφανίζονται επανειλημμένα στη βάση περιλαμβάνονται μεγάλες ελεγκτικές και συμβουλευτικές εταιρείες, συστημικές τράπεζες, εταιρείες τεχνολογίας και λογισμικού, το Πανεπιστήμιο Πατρών, καθώς και οργανισμοί κοινής ωφέλειας. Η εικόνα αυτή

επιβεβαιώνει την παρουσία των αποφοίτων σε οργανισμούς με σημαντικό ρόλο στην ελληνική οικονομία και σε κλάδους υψηλής ζήτησης για αναλυτικές δεξιότητες.

Η επαναλαμβανόμενη παρουσία συγκεκριμένων εργοδοτών δημιουργεί ένα σημαντικό πεδίο για συστηματικότερη σύνδεση του ΠΜΣ με την αγορά εργασίας μέσω πρακτικής άσκησης, εφαρμοσμένων διπλωματικών εργασιών, προσκεκλημένων διαλέξεων, μελετών περίπτωσης και δράσεων επαγγελματικού προσανατολισμού.

8. Επαγγελματική εξέλιξη και βαθμίδα ευθύνης

Η επαγγελματική εξέλιξη αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα στοιχεία της ανάλυσης. Η κατανομή των τρεχουσών θέσεων δείχνει ότι σημαντικό μέρος των αποφοίτων έχει ήδη μετακινηθεί πέρα από το αρχικό στάδιο της σταδιοδρομίας.

Βαθμίδα τρέχουσας θέσης	**Αριθμός**	**Ποσοστό**
Ανώτερη ή διευθυντική βαθμίδα	34	35,1%
Ενδιάμεση επαγγελματική βαθμίδα	46	47,4%
Αρχικό στάδιο σταδιοδρομίας	17	17,5%

Από τα 97 άτομα με ορατή τρέχουσα θέση, τα 34 βρίσκονται σε ανώτερη ή διευθυντική βαθμίδα, ποσοστό 35,1%. Τα 46 άτομα, ποσοστό 47,4%, βρίσκονται σε ενδιάμεση επαγγελματική βαθμίδα, ενώ 17 άτομα, ποσοστό 17,5%, βρίσκονται στο αρχικό στάδιο της σταδιοδρομίας τους.

Επιπλέον, σε 37 από τα 117 άτομα με διαθέσιμο επαγγελματικό ιστορικό παρατηρείται αλλαγή τίτλου εντός του ίδιου οργανισμού. Η ένδειξη αυτή δεν ταυτίζεται σε κάθε περίπτωση με τυπική προαγωγή, αποτελεί όμως σαφή περιγραφική ένδειξη εσωτερικής κινητικότητας και ανάληψης αυξημένων ευθυνών.

Έτη έναρξης ΠΜΣ	Τρέχουσες θέσεις	Ανώτερες ή διευθυντικές θέσεις	Ποσοστό
2015-2017	26	13	50,0%
2018-2020	36	12	33,3%
2021-2025	33	7	21,2%

Το ποσοστό ανώτερων ή διευθυντικών θέσεων είναι υψηλότερο στις παλαιότερες σειρές και μειώνεται στις νεότερες. Το αποτέλεσμα είναι συμβατό με τη φυσιολογική συσσώρευση επαγγελματικής εμπειρίας και ευθύνης όσο αυξάνονται τα χρόνια από την ολοκλήρωση των σπουδών.

9. Γεωγραφική και διεθνής κινητικότητα

Η τοποθεσία της τρέχουσας εργασίας είναι διαθέσιμη για 64 από τα 97 άτομα με ορατή ενεργή θέση. Η γεωγραφική κατανομή δείχνει ισχυρή παρουσία στην Αθήνα και την Αττική, αλλά και ιδιαίτερα σημαντική συγκέντρωση στην Πάτρα και τη Δυτική Ελλάδα.

Τρέχουσα τοποθεσία εργασίας	Αριθμός	Ποσοστό επί των γνωστών τοποθεσιών
Αθήνα και Αττική	30	46,9%
Πάτρα και Δυτική Ελλάδα	23	35,9%
Λοιπή Ελλάδα	6	9,4%
Εξωτερικό	5	7,8%

Η Αθήνα και η Αττική συγκεντρώνουν 30 από τις 64 περιπτώσεις με γνωστή τοποθεσία, ποσοστό 46,9%, ενώ η Πάτρα και η Δυτική Ελλάδα συγκεντρώνουν 23 περιπτώσεις, ποσοστό 35,9%. Το εξωτερικό αντιστοιχεί σε 5 περιπτώσεις, ποσοστό 7,8%.

Το αποτέλεσμα αναδεικνύει δύο συμπληρωματικές διαστάσεις. Από τη μία πλευρά, το ΠΜΣ τροφοδοτεί τη μεγαλύτερη αγορά εξειδικευμένης εργασίας της χώρας, δηλαδή την Αθήνα. Από

την άλλη, διατηρεί ισχυρό περιφερειακό αποτύπωμα στην Πάτρα και τη Δυτική Ελλάδα, γεγονός ιδιαίτερα σημαντικό για τον ρόλο του Πανεπιστημίου Πατρών στην περιφερειακή ανάπτυξη. Παράλληλα, καταγράφονται και διεθνείς επαγγελματικές διαδρομές.

10. Ακαδημαϊκή και διδακτορική πορεία

Παρότι η κύρια φυσιογνωμία του ΠΜΣ είναι εφαρμοσμένη και επαγγελματικά προσανατολισμένη, τα στοιχεία δείχνουν ότι το πρόγραμμα λειτουργεί και ως βάση για περαιτέρω ακαδημαϊκή εξέλιξη.

Δείκτης ακαδημαϊκής συνέχειας	**Αριθμός**	**Ποσοστό**
Διδακτορική πορεία	14	11,5%
Πρόσθετες μεταπτυχιακές σπουδές	30	24,6%

Σε 14 από τις 122 καταγραφές, ποσοστό 11,5%, εμφανίζεται σαφής διδακτορική πορεία. Επιπλέον, 30 άτομα, ποσοστό 24,6%, εμφανίζουν τουλάχιστον έναν πρόσθετο μεταπτυχιακό ή διδακτορικό τίτλο πέρα από το συγκεκριμένο ΠΜΣ.

Η ακαδημαϊκή αυτή συνέχεια δείχνει ότι το ΠΜΣ μπορεί να εξυπηρετεί δύο διακριτές αλλά συμπληρωματικές διαδρομές: την άμεση ένταξη και εξέλιξη στην αγορά εργασίας και την προετοιμασία για ερευνητική ή ακαδημαϊκή σταδιοδρομία.

11. Χρονική κατανομή των καταγραφών

Για 119 από τις 122 καταγραφές είναι διαθέσιμο σαφές έτος έναρξης του ΠΜΣ. Η χρονική κατανομή παρουσιάζεται για λόγους περιγραφικής πληρότητας και δεν πρέπει να ταυτίζεται με το πραγματικό μέγεθος κάθε σειράς φοιτητών ή αποφοίτων.

Έτος έναρξης ΠΜΣ	Αριθμός καταγραφών
2015	12
2016	8
2017	8
2018	11
2019	14
2020	15
2021	4
2022	18
2023	10
2024	11
2025	8

Η μεγαλύτερη εκπροσώπηση στη βάση παρατηρείται στα έτη έναρξης 2022, 2020 και 2019. Τα παλαιότερα έτη 2015-2018 διαθέτουν επίσης επαρκή αριθμό καταγραφών ώστε να είναι δυνατή μια πρώτη περιγραφική εξέταση της εξέλιξης της επαγγελματικής βαθμίδας σε σχέση με τον χρόνο που έχει μεσολαβήσει από τις σπουδές.

12. Συμπεράσματα και στρατηγικές κατευθύνσεις

Η συνολική εικόνα των 122 καταγραφών από το 2015 και μετά είναι συνεκτική και επιβεβαιώνει τη σαφή επαγγελματική ταυτότητα του ΠΜΣ. Το πρόγραμμα συνδέεται κυρίως με χρηματοοικονομικά, τραπεζική, λογιστική και ελεγκτική, αλλά ταυτόχρονα με συμβουλευτική, τεχνολογία, συστήματα επιχειρησιακού σχεδιασμού, ανάλυση δεδομένων και ποσοτικές εφαρμογές.

Το γεγονός ότι το 62,9% των ατόμων με ορατή τρέχουσα θέση βρίσκεται στις τρεις βασικές συναφείς κατευθύνσεις δείχνει ότι ο συνδυασμός εφαρμοσμένης οικονομικής και ανάλυσης δεδομένων αντιστοιχεί σε πραγματικές ανάγκες της αγοράς εργασίας. Παράλληλα, το 35,1% των

καταγεγραμμένων τρεχουσών θέσεων βρίσκεται σε ανώτερη ή διευθυντική βαθμίδα, γεγονός που ενισχύει την εικόνα ουσιαστικής επαγγελματικής εξέλιξης.

Σε επίπεδο στρατηγικού σχεδιασμού, κρίνεται σκόπιμη η διατήρηση της ισχυρής σύνδεσης μεταξύ οικονομικής θεωρίας, ποσοτικών μεθόδων και εφαρμοσμένης ανάλυσης δεδομένων. Η επαναλαμβανόμενη παρουσία αποφοίτων σε μεγάλες ελεγκτικές και συμβουλευτικές εταιρείες, τράπεζες, εταιρείες τεχνολογίας και οργανισμούς του δημόσιου και ακαδημαϊκού χώρου δημιουργεί τις προϋποθέσεις για ένα πιο οργανωμένο δίκτυο συνεργασιών. Η αξιοποίηση των αποφοίτων σε δράσεις καθοδήγησης, επαγγελματικής ενημέρωσης και σύνδεσης με εργοδότες μπορεί να ενισχύσει περαιτέρω τη θέση του ΠΜΣ.

Η παρουσία διδακτορικών διαδρομών δικαιολογεί επίσης τη διατήρηση σαφούς ερευνητικής κατεύθυνσης, με συμμετοχή σε ερευνητικά έργα, ερευνητικά σεμινάρια και σύνδεση των διπλωματικών εργασιών με ενεργές ερευνητικές δραστηριότητες.

Συνολικά, τα διαθέσιμα στοιχεία υποστηρίζουν τη στρατηγική τοποθέτηση του ΠΜΣ ως προγράμματος εφαρμοσμένης οικονομικής με ισχυρή ποσοτική και αναλυτική διάσταση, προσανατολισμένου στις σύγχρονες ανάγκες επιχειρήσεων, χρηματοπιστωτικών οργανισμών, συμβουλευτικών εταιρειών, τεχνολογικών φορέων, δημόσιων οργανισμών και ερευνητικών ιδρυμάτων.